

סבתנו הצדקת מרת אסתר ע"ה, היתה מפורסמת בצדקותה ובעניעותה, ומדקדקת מאד במצוות (אף בדברים שגשמים פטורות), והיתה בקיאה באגדות חז"ל. היתה קמה יום יום, בשעה ארבע בבקר, כדי שתוכל להתפלל שחרית ולהגיד את התהלים של אותו יום בנחת, לפני שיעסיקו אותה צרכי הבית, וכאשר אמנו תח"י היתה קמה בבקר, היתה רואה אותה בעיניים אדומות ונפוחות מהדמעות אשר הווילה בתפילתה הטהורה. מעולם לא החסירה תפלת מנחה ומעריב. היא היתה שלימה בהנהגותיו של זקנו זצ"ל, והיתה לו לעזר ולאחיסמך בכל מפעלותיו, ואף שהיתה בת עשירים, מעולם לא התרעמה על קשיי הפרנסה, אלא הטתה שכמה לסבול עניות ודחקות למען יוכל להתמסר לתורה. עשרה ילדים נולדו להם: רחל, מרים, יצחק, דינה, רבקה, חיים יהושע, משה יהודה לייב, לאה תח"י, שלום, ואחרונה חביבה היא אמנו דבורה תח"י, החיה עמנו כאן בארץ הקודש. לאה תח"י היום בשוויץ, וצאצאיה חלקם בשוויץ, וחלקם כאן בארץ הקודש. להבבכח"ח מרים ודינה נפטרו בדמי ימיהם. ר' משה יהודה לייב שהיה גר בעיירה סאראטע שע"י הדיניעסטער, נהרג ע"י האוקראינים הארורים [אבל בן ובת שלו ניצלו בדרך נס וחיים היום הם וצאצאיהם בא"י ובשוויץ], רחל ורבקה, אבדו בגיא ההריגה באושוויץ יחד עם זקנינו ר' יוסף שמעון ואסתר ביום ט' סיון תש"ד, הי"ד, ואמנו תח"י בוכיה תמיד עליהם, מייאנה להנחם, וכן על בני משפחתנו היקרים, ושאר בני העיר סאטמאר שנספו בשואה במיתות שונות ומשונות, הי"ד. דודנו היקרים מוה"ר ר' יצחק, ור' שלום נפטרו כאן בארץ הקודש, וצאצאיהם חיים כאן. דודנו היקר ברא כרעא דאבזה מוה"ר חיים יהושע זצ"ל, היה יד ימינו של אביו [ע"י בסוף כרך זה ברשימת המתנדבים, נזכר כמה פעמים תורמים בהשתדלותו], לא זכה לזש"ק, אבל העמיד תלמידים לתורה ויראה, ושם שמם התאהב על ידו, כי עדין הנפש ומסביר פנים היה. ויש תח"י ספר שכתב אותו מחדש בהיותו תחת שלטון הקומוניסטים, והיה חסר בו כמה דפים והשלימים בכתב ידו, ובסיום ההעתקה, כתב, הועתק ע"י הצעיר חיים יהושע בן אסתר פה סיבאו ג' לפרשת שופטים כ"ח מנא"ב תש"ט לפ"ק. עלתה נשמתו בטהרה כאן בארץ הקודש, בכי אדר א' תשכ"ה, תנצב"ה.



## מקצת מתולדות הבית בו נולדה זקנתנו אסתר ע"ה למשפחת בעהם, אשר הועידו משמים להיות אשת חבר לזקנו המחבר רבי יוסף שמעון זצ"ל.

סבה של זקנתנו אסתר ע"ה, הוא ר' יצחק בעהם זצ"ל, אשר היה דיין ומורה צדק בקראלי, ובהיותו כבן חמישים וחמש, עזב את הדיינות בקראלי ועלה לירושלים, ונפטר בה בשם טוב בהיותו כבן שבעים שנה, בליל ש"ק פ' חיי שרה כ"ה מרחשון שנת ה'תרצ"ח, ומנוחתו כבוד בהר הזיתים, בחלקת גדולי ירושלים, סמוך למקום קבורתם של רבי אברהם שאג זצ"ל ור' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. ב"המגיד" מאותם ימים כתוב "לכולל אונגאריא אבדו שני אנשים נכבדים אשר בהם התפאר הכולל הלזה, ומעטים הם בעירנו כמותם, בליל השבת (כ"ז) [כ"ה] לירח החולף גוע וימת הרב החסיד וכו' מוה"ר יצחק בעהם ז"ל דיין מקראהלע, ויובל לקברות בליל מוצש"ק בכבוד גדול. המון אדם רב נהרו לבית המנוח לחלוק לו את הכבוד האחרון. הספדנים ערכו עליו מספד ונהי ויספרו בשבחו, כט"ו שנה ישב המנוח בעירנו ועסק בתורה ובעבודה, והעמיד תלמידים רבים".

ר' יצחק עזב את הדיינות בקראלי, ועלה לא"י בהוראת הרבי מצאנא [מוה"ר חיים האלברשטאם זצ"ל], למען בנו ר' יעקב לייב אשר לא זכה לזרע של קיימא, באומרו לו שארץ ישראל זו "סגולה" שכתובה בתורה לזרע של קיימא, דכתיב "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ד' לאבותיכם". ר' יצחק עשה כדבריו, עלה לא"י והתיישב בעיר העתיקה בירושלים, ובאמת קרה הנס הגדול ונולדה לר' יעקב לייב בת יחידה [הרבי מצאנא כיבד מאד את ר' יצחק, וכשר' יצחק היה נכנס אליו היה הרבי מתרומם מעל כסאו ואומר: "ברוך הבא ר' איציקל מקראלי"].

מדודנו רבי חיים יהושע פולק זצ"ל [אחי אמנו תבדל לחיים], שמענו סיבה אחרת לעלייתו של ר' יצחק לארץ ישראל, משום שבית הכנסת הגדול והמפואר בקראלי שנבנה בשנת תרל"א בקבלנות ע"י גויים, לא הופסקה בנייתו בשבת, אף שלכאורה פסקו דבשל רבים ליכא חשד מראית עין, שכן הכל יודעים שהוא נבנה בהיתר, אך רבי יצחק ז"ל סמך על פסק הלכה שקיבל מבעל שו"ת כנף רננה, שיש בבנייתו בשבת משום חילול השם [התשובה נדפסה בשו"ת הנ"ל או"ח סי' כ"א].

בירושלים הדפיס ר' יצחק את הספר החשוב "אור החמה", פירוש על הזוהר, בשלשה חלקים, מהרה"ג המקובל ר' אברהם אזולאי ז"ל מחברו [בעל ה"חסד לאברהם"], סבו של החיד"א, וכן את הספר "מחזה אברהם" על חכמת הפרצוף מזוהר עם פירוש קצר מ"אור החמה" בהסכמת גדולי המקובלים שבירושלים.

אביה של זקנתנו אסתר ע"ה, ר' מנחם מענדל בעהם זצ"ל, בנו של ר' יצחק בעהם זצ"ל, נשאר בגולה ועסק במסחר, ואעפ"כ ידע שתי מסכתות בע"פ, תענית ומגילה, והיה לומדם כל השנה בחילופים וכפי שאמר, שרוצה הוא לדעת שתי מסכתות אלו על בורין כדי שיעידו עליו בבי"ד של מעלה שקבע עתים לתורה [נפטר בחודש אדר תרע"ט]. זוגתו של ר' מנחם סבתנו מרת חוה זצ"ל, היתה צדקת מפורסמת בכל המחוז, תמכה בכל לומדי התורה בסביבה תמיכה נכרת, ושלחה לעניי הכפר יום יום מצרכי מזון והלבשה. יהודי שנקלע לכפר, היה יודע שמקום משכנו הוא אצל הצדקת חוה סבתנו [נפטרה י"ח שבט תרע"ה].



וכאן המקום להביע את רחשי לבבנו בהדרת כבוד ובמורא, לכבוד עטרת ראשנו אמנו מורתנו אשת חיל, בת ת"ח בכל אבריה, מרת דבורה תח"י לאו"יט, בתם הקטנה ביותר של זקנו המחבר זצוק"ל וזוגתו הצדקת אסתר ע"ה להבבכח"ח, אשר ספגה בקרבה בבית הגדול שבו גדלה, את אוירת קדושת התורה והמצוות, טהרת הלב, ונקיות הדעת, ותלמוד תורה כנגד כולם.

והנה כאשר קדרו השמים בשנת תרצ"ט, ולא ידעו מה ילד יום, גמלה בלב אמנו תח"י החלטה לעזוב את מולדתה ובית אביה ולעלות לארץ ישראל, וכאילו הרגישה בנפשה שבהר ציון תהיה פליטה, ואם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו ח"ו והיה המחנה הנשאר לפליטה. וכשהגיע שעת הפרידה להפרד מהוריה, כי הגיעה תורה לעלות לא"י [באניה האחרונה שיצאה מרומניה לפני השואה], הימים היו ימי חודש ניסן, והנה אביה מוסר לה מצות שמורות צרורות בחיקו, ואומר לה, שהוא בוטח בה בלב שלם, שתעמוד איתנה נגד זרם הרוחות הרעות הנושבות בארץ הקודש. כי הכיר בפנימיותה הטהורה, אשר שמירת התורה והמצוות אצלה אינה מלומדה, אלא בעמקי נפשה, וראויה היא לסמוך עליה שתשמור על גחלת הקודש ותנחילה לדורות הבאים, על אף שידע היטב את הסכנה הרוחנית הגדולה הקיימת בישוב החדש בא"י באותה תקופה, ובפרט לבת צעירה הרחוקה מבית אביה.